

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U002928

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 29-06-2026

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ №252-с від 04.09.2026, виданий Харківською державною академією культури

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Вербін Олег Олександрович

2. Oleh O. Verbin

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6350-8184

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 034

Назва наукової спеціальності: Культурологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Культурологія

Дата захисту: 06-08-2026

Спеціальність за освітою: Аудіовізуальне мистецтво та виробництво

Місце роботи здобувача: Харківська державна академія культури

Код за ЄДРПОУ: 30036001

Місцезнаходження: Бурсацький узвіз, Харків, Харківський р-н., 61057, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 15015

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія культури

Код за ЄДРПОУ: 30036001

Місцезнаходження: Бурсацький узвіз, Харків, Харківський р-н., 61057, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія культури

Код за ЄДРПОУ: 30036001

Місцезнаходження: Бурсацький узвіз, Харків, Харківський р-н., 61057, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 13.01

Тема дисертації:

1. Репрезентація України та українців у світовому кінематографі другої половини XX – початку XXI ст.
2. Representation of Ukraine and Ukrainians in world cinema of the second half of the 20th – early 21st century.

Реферат/анотація:

1. Кваліфікаційна робота присвячена репрезентації України та українців у міжнародному аудіовізуальному мистецтві як одному з найважливіших чинників формування іміджу України за кордоном. У Вступі обґрунтовано актуальність дослідження, його мету та задачі, об'єкт і предмет, наукову новизну. Зокрема, наголошується, що в умовах російсько-української війни, питання видимості України, аудіовізуального інструментарію у формуванні уявлень про нації, культури та політичні події, набувають особливого значення. Недостатня розробленість в сучасних гуманітарних дослідженнях проблем кінорепрезентації образу України в світі, зумовлює актуальність та своєчасність запропонованого дослідження. Об'єктом дослідження є світовий кінематограф кінця XX – початку XXI століття, зокрема популярні ігрові фільми, телевізійні серіали, документальні фільми, що містять в собі маркери українськості, предметом – система імаготипів, через які формується образ України в аудіовізуальних текстах. Наукова новизна результатів проведеного дослідження полягає у виявленні механізмів репрезентації, що формують уявлення про Україну та українців. У роботі вперше систематизовано та типологізовано український кінодоробок в межах міжнародних кінофестивалів,

визначено особливості авторепрезентації; виявлено основні імаготипи України та українців в зарубіжному кінематографі 1991 – 2022 рр., висвітлено динаміку змін; визначено структурні елементи провідних імаготипів, зокрема сюжетні мотиви, лінгвістичні маркери, гендерну ідентичність, візуальні ознаки; залучено до наукового обігу новітні матеріали. У роботі удосконалено уявлення про кінематограф як інструмент формування міжнародного іміджу країни, уявлення про репрезентації України та українців у світовому кінематографі; набуло подальшого розвитку осмислення фахової літератури у контексті проблеми та застосування імагологічного методу для аналізу аудіовізуальних текстів. У першому розділі роботи систематизовано фахову літературу за кількома напрямками. Перший — колоніальні механізми зображення України як периферії Росії. Другий — стереотипи про українців, теми Чорнобилю, криміналу, війни та сакралізації. Третій — українські саморепрезентації через фестивальні стратегії, культурну дипломатію та новітні практики; праці закордонних дослідників у висвітленні репрезентації «Іншого» в аудіовізуальних доробках. У другому розділі охарактеризовано джерельну базу та визначено термінологічний апарат роботи; обґрунтовано основні підходи та методи дослідження. Зокрема, культурологічний підхід для розгляду кінематографа як системи виробництва соціокультурних сенсів та імагологічний метод, завдяки якому стали моделі репрезентації України можуть бути виокремлені та розділені на підсистеми. Постокolonіальний підхід застосовано для аналізу механізмів опису української ідентичності в російському та радянському кінематографічному дискурсі. Поставлені у дисертації завдання зумовили також використання загальних та спеціальних методів: систематизації, типологізації, формального, компаративного, контент-аналізу та узагальнення. У третьому розділі висвітлено особливості української саморепрезентації, що постає як тривалий процес зміни уявлень про себе. Підкреслено, що у радянський період українські режисери працювали в умовах жорсткої цензури, що вимагало відповідності ідеї «сім'ї народів під проводом «старшого брата». Українська мова, фольклор та обрядовість допускалися у вигляді декоративного елемента загальносоюзної культури. Спроби введення альтернативних політичних поглядів викликали заборону релізів українських фільмів, або їх затримку, унеможливаючи актуальний діалог із українським суспільством. У дослідженні виявлено період трансформації автообразу 1990 – 2000 рр., в якому демонтується образ України як складової радянської системи. Окреслюються спроби переосмислення України через подорож та еміграційний досвід. Період з 2014 по 2022 рік досліджено через фестивальні стратегії, жанрово-стилістичну палітру та провідні образи-маркери. Встановлено, що воєнні та кримінальні теми виступають як основні при відборі українських кінофільмів на провідні міжнародні фестивалі. Зазначено, що зосередження на питаннях війни та травми демонструє Україну в одномірній площині, створюючи ризики зворотного ефекту «м'якої сили». У четвертому розділі визначено основні етапи розвитку країни, геополітичний зміст яких впливав на формування уявлень про Україну: 1) 1991–1999 роки: країна отримала незалежність, але лишалася в тіні пострадянського контексту; 2) 2000–2013 роки: балансування між двома політичними векторами (європейським та російським); 3) 2014–2022: шлях до ЄС та боротьба за територіальну цілісність; 4) з 2022 року: війна з Росією та глобальна солідарність.

2. The qualifying research work is devoted to the representation of Ukraine and Ukrainians in world cinema as one of the most important factors in shaping Ukraine's image abroad. The Introduction substantiates the relevance of the research, outlines its aim and objectives, defines the object and subject of the study, highlights its scientific novelty. Particular emphasis is placed on the fact that, in the context of the Russian-Ukrainian war, issues of Ukraine's visibility on the international stage, as well as the role of audiovisual instruments in shaping perceptions of nations, cultures, and political events, have acquired particular importance. The insufficient development of the problem of cinematic representations of Ukraine's image in the world within contemporary humanities scholarship determines the relevance and timeliness of the proposed research. The object of the study is world cinema of the late twentieth and early twentyfirst centuries, in particular popular feature films, television series, and documentary films that contain markers of Ukrainianness. The subject of the study is the system of imagotypes that shapes the image of Ukraine in audiovisual texts. The scientific novelty of the research lies in identifying the representational mechanisms that shape perceptions of Ukraine and Ukrainians. For the first time, the study systematizes and typologizes the corpus of Ukrainian films presented within the framework of international film

festivals and determines the specific features of their self-representation. It identifies the principal imagotypes of Ukraine and Ukrainians in foreign cinema between 1991 and 2022 and traces the dynamics of their transformation over time. Furthermore, the study defines the structural components of the dominant imagotypes, including narrative motifs, linguistic markers, gender identities, and visual characteristics, while introducing new source materials into scholarly circulation. The dissertation further advances the understanding of cinema as an instrument for shaping a country's international image and deepens scholarly knowledge of representations of Ukraine and Ukrainians in world cinema. It also contributes to the further development of research on the existing academic literature related to the problem under investigation and expands the application of the imagological method to the analysis of audiovisual texts. The first chapter systematizes the relevant scholarly literature in several directions. The first direction concerns colonial mechanisms of representing Ukraine as Russia's periphery. The second deals with stereotypes about Ukrainians, as well as the themes of Chornobyl, crime, war, and sacralization. The third focuses on Ukrainian self-representations through festival strategies, cultural diplomacy, and contemporary practices; the works of foreign researchers addressing the representation of the «Other» in audiovisual works are analyzed. The second chapter characterizes the source base and defines the terminological framework of the study; it also substantiates the main research approaches and methods. In particular, the cultural studies approach is used to examine cinema as a system for producing sociocultural meanings, while the imagological method makes it possible to identify stable models of Ukraine's representation and divide them into subsystems. The postcolonial approach is applied to analyze the mechanisms through which Ukrainian identity is described in Russian and Soviet cinematic discourse. The objectives set in the thesis also determined the use of general and specialized methods, including systematization, typologization, formal analysis, comparative analysis, content analysis, and generalization. The third chapter examines the specific features of Ukrainian selfrepresentation, which emerges as a long-term process of transforming perceptions of the self. It is emphasized that during the Soviet period Ukrainian directors worked under strict censorship, which required conformity to the idea of the «family of nations» led by the «elder brother». The Ukrainian language, folklore, and ritual practices were permitted only as decorative elements of all-Union culture. Attempts to introduce alternative political views led to the banning or postponement of Ukrainian film releases, making actual dialogue with Ukrainian society impossible. The study identifies the period of transformation of the auto-image in the 1990s and 2000s, during which the image of Ukraine as a component of the Soviet system was dismantled. Attempts to rethink Ukraine through travel and the experience of emigration are outlined. The period from 2014 to 2022 is examined through festival strategies, genre and stylistic diversity, and leading image-markers. It is established that war-related and criminal themes are dominant in the selection of Ukrainian films for major international festivals.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Вербін О. Імаготипи українців у голлівудських аудіовізуальних творах (1991–2021 pp.). *Fine Art and Culture Studies*. 2025. № 1. С. 327–334.
- Вербін О. Проблема репрезентації України у світовому кіно: науковий дискурс. *Fine Art and Culture Studies*. 2025. № 3. С. 198–204.
- Вербін О. Українське кіно на міжнародних кінофестивалях: зворотній аспект «м'якої сили». *Культура України*, № 91. 2025. С. 35–44.
- Вербін О. Образ України в голлівудському action-фільмі (2005 – 2014 pp.). *Культура та інформаційне суспільство XXI ст.: матеріали міжнар. наук. теорет. конф. молодих учених*, 18–19 квіт. Харків: ХДАК,

2023.

- Вербін О. Російський дубляж як інструмент антиукраїнської пропаганди. Культура та інформаційне суспільство XXI ст.: матеріали міжнар. наук. теорет. конф. молодих учених, 18-19 квіт. Харків: ХДАК. 2024. С. 261-264.
- Вербін О. Образ України на екрані Каннського кінофестивалю (1991 – 2022 рр.) Культура та інформаційне суспільство XXI ст.: матеріали міжнар. наук. теорет. конф. молодих учених, 17-18 квіт. Харків: ХДАК. 2025. С. 24-26.
- Вербін О. Етичний розрив між політичними цінностями та практиками масового аудіовізуального контенту (2024 – 2025 рр.). 5th International Scientific and Practical Conference «Achievements of Science and Applied Research». Dublin, Ireland. 2026. С. 23-25.
- Вербін О. «Борщ і вареники»: гастрономічна Україна у західному аудіовізуальному мистецтві. Культура та інформаційне суспільство XXI ст.: матеріали міжнар. наук. конф. молодих учених, 16-17 квіт. Харків: ХДАК. 2026. С. 314-316.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0109000511

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Рибалко Світлана Борисівна
2. Svitlana B. Rybalko

Кваліфікація: д. мист., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5873-2421

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія культури

Код за ЄДРПОУ: 30036001

Місцезнаходження: Бурсацький узвіз, Харків, Харківський р-н., 61057, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Алфьорова Зоя Іванівна

2. Zoya I. Alforova

Кваліфікація: д.мист., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4698-9785

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія дизайну і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071145

Місцезнаходження: вул. Мистецтв, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Петренко Дмитрій Володимирович

2. Dmytrii Petrenko

Кваліфікація: д. філ. н., доц., 09.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6771-2916

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кікоть Антоніна Андріївна

2. Antonina Kikot

Кваліфікація: д. культ., професор, 26.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6927-4892

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія культури

Код за ЄДРПОУ: 30036001

Місцезнаходження: Бурсацький узвіз, Харків, Харківський р-н., 61057, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Александрова Марина Вячеславівна

2. Maryna Aleksandrova

Кваліфікація: к. філос. н., доцент, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2722-398X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія культури

Код за ЄДРПОУ: 30036001

Місцезнаходження: Бурсацький узвіз, Харків, Харківський р-н., 61057, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Щербань Анатолій Леонідович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Щербань Анатолій Леонідович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Заклінська Юлія Михайлівна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна